

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

PREVENCIÓ DEL RISC SOCIAL EN LA INFÀNCIA I EN L'ADOLESCÈNCIA

Coordinació: FORNÉ SAMITIER, MARIA ALBA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	PREVENCIÓ DEL RISC SOCIAL EN LA INFÀNCIA I EN L'ADOLESCÈNCIA			
Codi	100935			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Educació Social	3	OPTATIVA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA	
	Nombre de crèdits	1.8	4.2	
	Nombre de grups	1	1	
Coordinació	FORNÉ SAMITIER, MARIA ALBA			
Departament/s	CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
FORNÉ SAMITIER, MARIA ALBA	mariaalba.forne@udl.cat	6	

Informació complementària de l'assignatura

Pel correcte desenvolupament de l'assignatura es preveuen les següents orientacions i requisits comunicatius:

- Les comunicacions relatives a l'assignatura es realitzaran a través de l'espai del campus virtual de l'assignatura, fent ús exclusiu de l'eina de fòrums i de missatges. Es reserven les eines de fòrum, missatges i anuncis espais per qüestions estrictament de la matèria.
- El professorat podrà requerir en qualsevol moment la participació de l'alumne mitjançant eines de comunicació síncrona i asíncrona.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Desenvolupar estratègies adequades d'acció socioeducativa per a la prevenció i la promoció dels drets de la infància.
- Dissenyar programes d'acció grupal en els contextos que atenen a la infància i l'adolescència.
- Adquirir estratègies concretes d'acció socioeducativa.
- Valorar l'actitud empàtica, respectuosa, solidària i de confiança amb la infància l'adolescència.

Competències

CG1 Desenvolupar capacitat crítica, d'anàlisi, de síntesi, d'organització i de planificació.

CG3 Mostrar capacitat per treballar en equip, per conduir i liderar grups, per resoldre conflictes, presa de decisions i desenvolupar habilitats per a les relacions interpersonals.

CG4 Assumir el compromís de desenvolupament personal i professional amb un mateix i la comunitat.

CG5 Desenvolupar capacitat per a la selecció, gestió del coneixement i de la informació.

CT1 Tenir una correcta expressió oral i escrita.

CT4 Respectar els drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, la promoció dels Drets Humans i els valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics.

CE1 Comprendre els referents teòrics, històrics, culturals, comparats, polítics, ambientals i legals que constitueixen a l'ésser humà com protagonista de l'educació.

CE3 Conèixer els supòsits filosòfics, pedagògics, psicològics, sociològics i antropològics i de qualsevol altres fonaments teòrics de la intervenció socioeducativa i els seus àmbits d'actuació.

CE4 Analitzar necessitats així com dissenyar, aplicar i avaluar plans, programes, projectes i activitats d'intervenció socioeducativa en contextos diversos.

CE5 Saber utilitzar els procediments i tècniques sociopedagògiques per la intervenció, la mediació l'anàlisi de la realitat personal, familiar i comunitària i institucional en ordre a la resolució dels seus possibles conflictes.

CE7 Mostrar una actitud empàtica, respectuosa, solidària i de confiança cap als subjectes i institucions d'educació social.

CE9 Dissenyar i dur a terme projectes d'iniciació a la investigació del medi social i institucional en el qual es realitza la intervenció.

CE10 Dissenyar, utilitzar i avaluar els mitjans i recursos didàctics en la intervenció socioeducativa.

Continguts fonamentals de l'assignatura

BLOC I: El Desenvolupament Positiu de l'Adolescent

- L'etapa adolescent.
- Del model del dèficit al model de desenvolupament positiu.
- Els actius i recursos que promouen el desenvolupament positiu (família, escola, grup iguals, comunitat).
- Programes i propostes socioeducatives que promouen el desenvolupament positiu.

BLOC II: La Convenció dels Drets de la Infància com a instruments de prevenció i promoció

- La Convenció dels Drets dels Infants.
- El rol de l'educador/a social entorn als drets i deures de l'infant i adolescent.
- La participació com a element clau per garantir un bon desenvolupament de l'infant i jove.

BLOC III: Elements per la intervenció socioeducativa

- El rol de l'educador/a social en el treball amb infants i adolescents: actituds i habilitats en la relació d'ajuda.
- Perfil i funcions de l'educador/a social per la prevenció del risc social i la promoció del benestar dels infants i joves.
- L'acompanyament com a estratègia de l'acció educativa.
- Intervenció a medi obert: individual, grupal, comunitària.
- Programes per la promoció i la prevenció de la infància i l'adolescència en risc social.

Eixos metodològics de l'assignatura

La metodologia a l'aula serà dinàmica i participativa.

Es posaran en pràctica els continguts teòrics i les competències que els alumnes ja tenen assolits en anteriors matèries del grau, així com nous conceptes i aprenentatges, a partir de:

- Lectures i anàlisi de documents de referència.
- Anàlisi i discussió d'articles, lectures, teories, programes, vídeos d'experiències/ testimonis, etc. (de la teoria a la pràctica).
- Visualització de webinars i/o altres recursos.
- Aprenentatge basat per problemes; estudi de casos; aprenentatge col·laboratiu i cooperatiu.
- Activitats a realitzar individualment i grupalment a l'espai a l'aula: role-playing; implementació d'activitats; etc.
- Discussió a classe entorn als aspectes a treballar.
- Espais de debat i d'intercanvi d'experiències i opinions amb professionals invitats que explicaran les seves experiències i transmetran bones pràctiques.
- Anàlisi de programes de promoció i prevenció a la infància i l'adolescència.
- Reflexió i anàlisi de pel·lícules que ofereix la iniciativa "Cinema i Adolescència en positiu" impulsada per la

Càtedra Educació i Adolescència.

- Elaboració d'una proposta socioeducativa i/o guia de bones pràctiques dirigida a NNA, professionals, famílies, comunitat, etc.

Així doncs, aquest enfocament metodològic comporta l'implicació i responsabilització de l'alumne en el seu procés d'aprenentatge. Per tant, el compromís i la participació activa de l'estudiantat es necessària per fer un procés d'aprenentatge. La metodologia a l'aula serà dinàmica i participativa.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

SETMANA	Continguts i Treball presencial	Hores Presencials	Treball autònom
1	Presentació de la matèria. Concreció del sistema d'avaluació, de la metodologia de classes i dels treballs a realitzar, etc. Explicació Bloc I. Espai de debat.	4h	
2	Explicació dels conceptes claus del bloc I. Anàlisi cas pràctic.	4h	Revisió de continguts a partir de lectures facilitades.
3	Explicació dels conceptes claus del bloc I. Elaboració campanya de sensibilització.	4h	Visualització film "El Indomable Will Hunting"
4	Anàlisi i posada en comú dels continguts teòrics treballats. Espai d'intercanvi d'experiències (professional invitat).	4h	Lectura i anàlisi Programa
5	Presentació bloc II. Explicació dels conceptes claus del bloc II. Espai de debat.	4h	Revisió continguts impartits.

6	Explicació teoria. Espai de debat.	4h	
7	Activitat grupal i individual. Espai de debat. Espai d'intercanvi d'experiències (professional invitat).	4h	Lectura "Educar-se és de valents. Aprenentatge servei amb adolescents en risc d'exclusió social"
8	Presentació bloc III. Anàlisi cas pràctic. Espai d'intercanvi d'opinions.	4h	Revisió de lectures.
9	Explicació continguts teòrics blocs III. Espai d'intercanvi d'experiències (professional invitat).	4h	Lectura "Intervenció a medi obert"
10	Treball en grup. Recerca i anàlisi de material Seguiment i elaboració de propostes de treball.	4h	Recerca bibliogràfica.
11	Seguiment i elaboració de propostes de treball.	4h	Elaboració treball final.
12	Seguiment i elaboració de propostes de treball.	4h	Elaboració treball final.
13	Posada en comú de la proposta socioeducativa (implementació)	4h	Presentació treball final.
14	Posada en comú de la proposta socioeducativa (implementació)	4h	Presentació treball final.
15	Espai d'introspecció personal i professional a partir de casos pràctics. Debat.	4h	---

16	Repàs de la matèria	4h	Repàs dels continguts teòrics treballats.
----	---------------------	----	---

Aquest cronograma és del tot flexible i s'adaptarà a les necessitats dels continguts i de les persones externes que col·laboraran amb les sessions plantejades. En tot moment, s'informarà a l'alumnat dels canvis modificats.

Setmanalment, les tasques de l'alumnat seran les d'assistència a classe; aportacions de dubtes i inquietuds; realització d'exercicis pràctics; revisió dels continguts per ser avaluats; participació activa a les propostes de debat i de les qüestions plantejades a classe; etc.

Sistema d'avaluació

Avaluació continuada:

- Bloc avaluació I. Reflexió teòrico-pràctica de lectures així com anàlisi de programes i/o propostes socioeducatives (20%) -no recuperable

- Activitat 1: Lectura del DPA.
- Activitat 2: Lectura metodologia ApS.
- Activitat 3: Lectura Intervenció en medi obert.

- Bloc avaluació III. Realització de les activitats proposades tals com anàlisi de casos; anàlisi de pel·lícules; anàlisi d'experiències; debats i reflexions, etc. (20%) - no recuperable

- Activitat 1: Anàlisi cas DPA.
- Activitat 2: Activitat Drets Infants + participació.
- Activitat 3: pràctiques participatives i de debat.

- Bloc avaluació II. Elaboració d'una proposta socioeducativa i/o guia de bones pràctiques (25%) - no recuperable

- Bloc avaluació IV. Prova escrita (35%)

Avaluació alternativa: l'estudiant que ho desitgi tindrà dret a renunciar a l'avaluació contínua a l'inici de curs i acollir-se a la modalitat. Per fer-ho, haurà de presentar una instància a secretaria en el termini fixat. **L'avaluació única consisteix en una única evidència: 100%** una prova escrita amb preguntes de desenvolupament sobre tots els continguts treballats.

Bibliografia i recursos d'informació

Alfageme, E.; Cantos, R. & Martínez, M. (2003). De la participación al protagonismo infantil. Propuestas para la acción. Madrid: Plataforma de Organizaciones de Infancia.

Antolín, L., Oliva, A., Pertegal, M.A. & López, A.M (2011). Desarrollo y validación de una escala de valores para el desarrollo positivo adolescente. *Psicothema*, 23, 153-159.

Avià, S., Viquer, P., Pescador, R. (2017). El model de l'acompanyament extensiu dels adolescents: més enllà de l'educació en medi obert. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 66, 106-122.

Balsells, M.A; Ciurana, A; Fuentes-Peláez, N. & Pastor, C. (2017). *Elements per fomentar la participació significativa dels adolescents en els centres educatius*. Monogràfic I. Càtedra Educació i Adolescència "Abel

Martínez Oliva". Universitat de Lleida.

Casas F. & Bello, A. (Coord.) (2012) El bienestar infantil desde el punto de vista de los niños. Madrid: UNICEF España

Costa, S., Forés, A., Burguet, M. (2014). Els tutors de resiliència en l'educació social. Temps d'Educació, 46, p. 91-106. Universitat de Barcelona.

Galceran, M.M. (2005). El aprendizaje de la participación de los niños en colectividades educativas no formales. Educación Social, núm. 30.

Generalitat de Catalunya. Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència. , Pub. L. No. 14/2010 (2010). Catalunya: Llei.

Generalitat de Catalunya. (2013). *Pacte per a la infància a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família.

González, R.M. & Guinart, S. (2011). Alumnado en situación de riesgo social. Editorial Graó. Barcelona.

Hart, R. A. (1992). *La participación de los niños. De la participación simbólica a la participación auténtica*. Florencia, Italia: UNICEF Centro de Investigaciones Innocenti.

Llena, A. & Parcerisa, A. (2008). *La acción socioeducativa en medio abierto: fundamentos para la reflexión y elementos para la práctica*. Barcelona: Editorial Graó.

López, F. (2008). Necesidades en la infancia y en la adolescencia. Respuesta familiar, escolar y social. Madrid: Ediciones Pirámide.

Martín, X. (coord.) (2018). Educar-se és de valents. Aprenentatge servei amb adolescents en risc d'exclusió social. Barcelona.

Oliva, A. (2015). *Desarrollo positivo adolescente*. Editorial Síntesis. Madrid.

Oliva,A.,Antolín,L.,Parra,A.,Hernando,A. & Pertegal,M.A. (2010). *Más allá del déficit: construyendo un modelo de desarrollo positivo adolescente*. Infancia y aprendizaje,33(2),1-12.

Oliva,A., Hernando,A., Parra,A., Pertegal,M.A., Ríos,M. & Antolín,L. (2008). *La promoción del desarrollo adolescente: recursos y estrategias de intervención*. Junta de Andalucía.Consejería de Salud.

UNICEF (2011). La Convenció sobre els Drets de l'Infant: una revolució silenciosa. Reptes i recomanacions sobre la seva aplicació a Espanya. Barcelona: UNICEF.

URREA, A. (2016). Eixos socioeducatius per a la integració dels drets de la infància i l'adolescència. Butlletí d'Inf@ncia núm. 93 - Març 2016.

Bibliografia complementària:

Alonso, I. & Funes, J. (2009). *L'acompanyament social en els recursos socioeducatius* . I Educació social n° 42, Pàg 2745.

Batlle, R. (2019). ApS: Compromiso social en acción. Madrid. Santillana Activa.

Bautista-Cerro, MJ. & Melendro, M. (2011): Competencias para la intervención socioeducativa con jóvenes en dificultad social. UNED, Educación XXI. 14.1, pp. 179-200.

Beltrán, S.; Piñero, A.; Cortés, M.; Aalcántara, A.; Ayora, V.; Candanedo, G. & Ruiz,X. (2017). *Intervenció socioeducativa amb joves*. Grup de Treball de la CASC_CAT. Animació Sociocultural de Catalunya. Barcelona.

Díaz-Aguado, M.J. (2018). El aprendizaje cooperativo. De la teoría a la práctica. Madrid. Santillana Activa.

Comas, M. & Funes, J. (2001). *Educadores i educadors de carrer: de l'opció ideològica a l'opció tecnicometodològica*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Col·lecció Finestra oberta número 20.

- Funes, J. (2003). *¿Cómo trabajar con adolescentes sin empezar por considerarlos un problema?* Papeles del Psicólogo. Vol. 23, número 84, enero-abril.
- Forés, A.; Grané, J. (2012). *La resiliencia en entornos socioeducativos*. Madrid: Narcea.
- Marina, J.A. (2017). *El talento de los adolescentes*. Editorial Planeta. Barcelona.
- Martín, X. (2014). Adolescentes en riesgo y servicio a la comunidad. *Bordón*, 66(3), 75–89.
- Martín, X.; Puig J.M.; Padrós M.; Rubio L.; Trilla J. (2008) *Tutoría, Técnicas, recursos y actividades*. Madrid: Alianza Editorial.
- Mateos, A. (2013). Programa GENER@T. Programa socioeducativo para la prevención del a violencia de género en parejas adolescentes. Madrid: Pirámide
- Ministerio de Sanidad Servicios Sociales e Igualdad. (2013). *II Plan estratégico nacional de infancia y adolescencia 2013-2016 (II PENIA)* (Vol. 2016). Madrid
- Molina, M. C.; Vaquero, E. & Vázquez, N. (2017). *La promoció de la salut mental dels adolescents en els centres educatius: resiliència i recursos digitals*. Monogràfic III. Càtedra Educació i Adolescència "Abel Martínez Oliva". Universitat de Lleida.
- Novella, A. M., Llena, A., Noguera, E., Gómez, M., Morata, T., Trilla, J., ... & Cifre-Mas, J. (2014). *Participación infantil y construcción de la ciudadanía*. Barcelona: Graó.
- Ortega, R. (Coord.) (2000) *La Convivencia Escolar: qué es y cómo abordarla*. Programa Educativo de Prevención de Maltrato entre compañeros y compañeras. Sevilla: Consejería de Educación y Ciencia. Junta de Andalucía.
- Pertegal,M.A.,Oliva,A. & Hernando,A. (2010). *Los programas escolares como promotores del desarrollo positivo adolescente*. *Cultura y educacion*,22:1,53-56
- Puig, J. M., Batlle, R., Bosch, C., & Palos, J. (2007). *Aprendizaje servicio. Educar para la ciudadanía*. Barcelona: Octaedro
- Shier, H. (2001a). Los caminos hacia la Participación: Aperturas, Oportunidades y Obligaciones. Un nuevo modelo para enriquecer la participación de la niñez en la toma de decisiones, conforme al Artículo 12 de la Convención de las Naciones Unidas sobre los Derechos de la Ni. *Children & Society*, 15, 107–117. doi:10.1002/CHI.617
- Susinos, T. & Ceballos, N. (2012) *Voz del alumnado y presencia participativa en la vida escolar. Apuntes para una cartografía de la voz del alumnado en la mejora educativa*. *Revista de Educación*, 359. *Septiembre-diciembre 2012*, pp. 24-44.
- Tarin, M. & Navarro, JJ. (2012). *Adolescentes en riesgo. Casos prácticos y estrategias de intervención socioeducativa*. Ed. CCS
- UNICEF (2004) *Ningú està exclòs*. Barcelona: UNICEF Catalunya i Fundació Roger Torné
- UNICEF (2009). *Todos los derechos para todos los niños y niñas. Cuaderno de actividades de educación para el desarrollo*. Madrid: UNICEF.